

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

Existují tisíce holokaustových memoárů, rozsáhlých i stručných, právě tak jako množství titulů krásné literatury, básní. Stačí se rozhlédnout v bookshopu památníku Bergen-Belsenu, v knihovně muzea holokaustu ve Washingtonu nebo v památníku Yad Vashem, a hned je zřejmé, že holokaust se vryl do paměti tohoto světa. Existují skvělé knihy Primo Leviho, Marceliny Loridan (Und Du bist nicht zurrückgekommen), a také ne příliš dobré knihy Imre Kertésze (Roman eines Schicksallosen).

Český čtenář dostává do rukou sbírku memoárů – patnáct příběhů, které sepsali těžkou rukou a často s vynaložením zbylých sil poslední z těch, kdo přežili holokaust. Autoři jsou Češi, Slováci, Maďaři, Poláci, Němci – skupinka zachráněných, kteří po válce našli pevný přístav v bezpečném Švýcarsku. Patnáct přeživších, z nichž žádný neměl spisovatelské ambice, sepsalo své příběhy. Jsou to autentické zprávy a jsou vyprávěny proto, aby tato svědectví zůstala zachována pro budoucí generace. Jde o překlad německého vydání, které v prostředí německého jazyka (BRD, Švýcarsko) nalezlo neobyčejně silnou odezvu. Co přináší tato sbírka pro českého čtenáře? Koho zajímají příběhy „dávne“ minulosti, když ještě nejsme schopni se vypořádat s tím, čím český a slovenský národ prošel v desetiletích „pozdějších“?

Otázka je sice často takto formulována, ale je nastavena „pozpátku“. Dějiny národa (českého, slovenského) nelze rozvrhnout do pevných obrysů jednotlivých -ismů, dějiny se prolínají, a kdo nepochopí břemeno nacismu, nepochopí úděl komunismu a nepochopí ani šanci současnosti a budoucnosti. A břemeno nacismu lze pochopit jen tehdy, když otevřeme svá srdce k pochope-

ní hrůzy holokaustu. Holokaust v postkomunistické společnosti je v převážné většině chápán jako jedna z mnoha tragických událostí, které poznamenaly dějiny lidstva. V protikladu k pojmání holokaustu jako „jedné z mnoha událostí“ měli bychom procítit, že šlo o něco „singulárně“ odlišného od všeho, co lidstvo zažilo, a tuto jedinečnost vstřebat do svého nitra jako varování pro celé lidstvo. Holokaust nelze ani popsat, ani ho nelze vyprávět a nelze ho „učit“. Holokaust lze pouze vnímat a také skromně sbírat mozaikové kamínky pro pochopení nepochopitelného.

Nemyslím si, že literární kvalita této sbírky patnácti memoárů je nějak mimořádná, ale úhrn všech těchto příběhů je jedinečný. Společným jmenovatelem vzniku těchto propojených osobních výpovědí je genius loci švýcarského Kontaktního místa spojujícího skupinu těch, kteří přežili holokaust. Navíc je tato sbírka definitivně poslední kolektivní sbírkou svědků odcházejících vzpřímeně a důstojně. To už nejsou nářky obětí, ale manifestace nezlomné víry v budoucnost.

IVAN LEFKOVITS